

EURIPIDES

MEDEA

VERTALING TOM BLOKDIJK

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek

Tekst #NR 641

MEDEA VERTALING

1.

© 2021, Euripides, vertaling Tom Blokdijk

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #641

431 voor Christus, Euripides

© 2021, Tom Blokdijk (vertaling) tomblokdijkrechten@kpnmail.nl

Eerste druk 2021

isbn 978-94-6076-641-1

nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the writer and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit

Mara Aronson

Connie Nijman

Ditte Pelgrom

Redacteur

Dionne Hendriks

Typografie en basis lay-out

Connie Nijman

Printwerk

Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl

Postadres De Nieuwe Toneelbibliotheek

Willem Beukelsstraat 42 1097 ct Amsterdam

Medea vertaling is online te bestellen op:

www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

Personages

De oude Voedster van Medea
De twee zontjes van Medea
De huisleraar van de zontjes van Medea
Koor van Korinthische vrouwen

Medea
Jason *de man van Medea*
Kreoon *koning van Korinthe*
Bode

*Voor het kale huis van Jason en Medea
in hun ballingsoord Korinthe.
Alleen de oude Voedster is daar.*

voedster O, was Jason maar niet uitgevaren
met zijn Argonauten, tussen die nauwe rotsen
door de Zwarte Zee in, naar het verre
Kolchis. Waar hij voor Pelias, zijn oom,
de heerser van Thessalië, de Gouden
Ramsvacht terug moest roven. Want dan kreeg hij
zelf diens koningschap, waar hij trouwens recht
op had. Was hij niet gegaan, dan had hij
daar mijn meesteres, Medea, nooit
gezien en was zij, gek van liefde, hem
nooit naar Griekenland gevolgd, de troon
versmadend die haar thuis in Kolchis wachtte.
Dan had zij, toen Pelias bleef weigeren
de kroon die hij aan Jason had beloofd
ook echt aan hem te geven, diens dochters niet
misleid hun vader te vermoorden. Dan leefde
zij als straf daarvoor ook niet met Jason
en hun kinderen in ballingschap
in deze stad, Korinthe, al zijn ze hier
bij iedereen uitzonderlijk geliefd.
Zij bleef Jason onverminderd toegedaan!
Voor een vrouw vormt dit het grootst geluk:
dat zij nooit vervreemd raakt van haar man.
Maar tussen hen heerst er nu haat, de liefde
is verziekt. Jason heeft zich in een ander
bed genesteld: hij wist te trouwen met
de dochter van de man die hier de macht heeft:
Kreoon. Verraden heeft hij haar, én
zijn kinderen. Medea, diep gekrenkt,
roept tegen iedereen aan één stuk door
welke eed van trouw Jason haar
gezworen had en vraagt de goden te

getuigen over wat zij al niet deed voor
hem en dat hij haar nu zo zijn dank betuigt.
Zij zit nu zo maar, binnen. Ze eet niet meer,
geeft zich met haar hele lichaam over
aan haar leed en laat de tijd wegsmelten
met haar tranen, starend naar de grond.
Elke goede raad slaat op haar stuk
als golven op een rots. En áls zij al haar
hoofd optilt, dan huilt zij hartverscheurend,
roepend om haar oude vader die
zij heeft verraden én verliet, om
de man te volgen die haar nu versmaadt.
Haar meelijwekkend lot liet haar beseffen
wat het is je land van herkomst in de
steek te laten. Haar zoons wil ze niet zien,
hun aanblik lijkt haar weerzin op te wekken.
Ik ben bang dat zij iets vreselijks van plan is.
Ik ken haar. Werkloos toezien doet ze nooit.
Wie haar tot vijand maakt, die lijdt een nederlaag.
leraar *komt op met de twee jongens, tegen de Voedster*
Sta jij nu zélf je nood te klagen?
Jij zorgt je hele leven al voor haar.
Medea kan juist nu niet zonder jou.
voedster Jij weet als leraar van haar kinderen toch wel wat trouw
betekent, hè? Als
degene die we dienen iets verschrikkelijks
overkomt, raakt ons dat hard en diep.
Ik kón niet anders dan hierheen gaan, om
voor de Aarde en de Hemel te verklaren
wat voor ongeluk Medea heeft getroffen.
leraar Ze is nog altijd aan het jammeren?
voedster Ze begint pas: dit soort pijn wordt alsmaar erger.
leraar Ze weet niet wat haar nog te wachten staat.
voedster Hoezo? Vooruit, kom op. Vertel het me!
leraar Nee, niks. Stom dat ik mijn mond niet hield.
voedster Vertel, we zitten in hetzelfde schuitje.

leraar Op het marktplein, waar die ouwe mannen
altijd zitten kletsen, bij de bron,
ving ik op – ik deed of ik niks hoorde –
dat Kreon – *wijst naar de jongens* – hen en haar
verbannen gaat uit deze stad, vandaag nog.
Ik mag hopen dat het een verzinsel is.
voedster En Jason staat dat toe? Zijn eigen zoons?
Al ligt hij met haar overhoop, dat kan niet.
leraar Een nieuwe liefde blaast de oude weg.
Hun lot kan hem geen barst meer schelen.
voedster Een nieuwe klap voor haar, nog voor zij van
de oude is gekomen. Wij zijn verloren.
leraar Pas op, ze mag het absoluut niet weten
nog. Dus hou je mond.
voedster Jongens, horen
jullie wat je vader jullie aan wil
doen? Laat hem doodvallen! Nee, nee,
dat wil ik echt niet, hij is per slot mijn meester.
Maar 't is duidelijk wat voor man hij is.
leraar Zo gaat het toch? Dat een mens meer van
zichzelf dan van een ander houdt, dat weet
je toch allang!
voedster *tot de jongens*
Vooruit, naar binnen jullie!
tot de leraar
Houd ze in godsnaam uit haar buurt! Net zat
ze al naar hen te loeren, als een wild dier dat
is uitgehongerd. Haar woede zal niet wijken
voor zij zich op iemand heeft geworpen.
Nou, laat dat dan haar vijand zijn, en niet
haar eigen kinderen.
medea *is nog binnen*
Aiaiaiai!
Niets is er van me over. Afgelopen
is het. Ik ben niets meer. Dood wil ik.
voedster Jongens, jullie horen het nu zelf. Ze kwelt

zichzelf, haar hart, haar ziel, en stookt
het vuur op van haar woede. Ga het huis in.
Zorg dat ze jullie niet te zien krijgt, en
ontwijk haar ontembare, nietsontziende
dolle drift. Hup, naar binnen. Die
vernietigende onweerswolk van haar
barst dadelijk los, dat kan niet anders.
De kinderen gaan naar binnen.
Hoe zal ze toeslaan, deze zwaar getergde,
opgejaagde, bliksemende ziel?
medea is nog binnen
Aiaiai! Dit onrecht brandt mijn lichaam door!
Ineengeknepen wordt mijn ziel, mijn hart
vermorzeld. Vervloekte zoons van een gehate
moeder, sterf, met hem, zijn bruid, haar vader,
allemaal in één keer weg! Voorgoed.
voedster Nee, nee, nee! Afschuwelijk! Vreselijk!
Je kinderen hadden part noch deel aan wat
hun vader jou voor smerigs heeft geflikt.
Daarom hoef je hén toch niet te haten?
Oooo! Als die jongens nou maar niks gebeurt!
pauze
Ik sta gewoon te trillen op mijn voeten!
gaat zitten
Gevaarlijk is wie kind is van een koning.
Dat hoeft zelden te gehoorzamen;
en leerde wel bevelen, niet zich te beheersen.
pauze Wie eraan gewend is om niet méér
te mogen dan een ander, die kan het leven
beter aan. Ik word liever rústig
oud, ik hoef niet groots te leven. Ergens
tussen hoog en laag is verreweg het beste.
Wie meer wil wezen, ergert gauw de goden
en sleept zijn huisgenoten in zijn val mee.
koor van korintische vrouwen *komt op*
Ik hoorde op straat de stem

van die ongelukkige vrouw,
die koningsdochter
uit het verre Kolchis,
Medea,
nog steeds niet gekalmeerd.
Voor mij is haar verdriet
géén bron van vreugde.
Ik ben gehecht aan dit gezin.
voedster Dat gezin ís er niet meer.
Het is afgelopen.
Hij is gek van die prinses
en dat koninklijke huwelijk.
En zij ligt weg te kwijnen
op haar eigen echtelijke bed.
medea van binnen
Laat het hemels bliksemvuur
mijn hoofd verteren!
Wat moet ik verder
met mijn leven?
Laat de dood
mij toch verlossen
van dit afschuwelijk bestaan.
koor Hemel, Aarde, Zon, Zeus,
hoorden jullie haar?
Ze schreeuwt het uit, in wanhoop!
Naar de dood verlangen,
is toch pure dwaasheid?
Laat nooit het verlangen
naar het bed dat je verloor
je naar het snel
en onherroepbaar einde
drijven van de dood.
Vraag daar niet om, nooit.
Neemt je man een andere vrouw?
Laat hem, wind je niet op.
Doe om een echtgenoot

jezelf niets aan, nooit.
Zeus verschaft je recht!
medea *van binnen*
Verheven godin van het recht,
door een heilige eed
was ik met hem verbonden.
Kijk naar wat hij mij aandoet.
Lag hij maar alvast
vermorzeld met zijn bruid
onder het dodelijke puin
van het koninklijk paleis,
boetend voor de misdaad,
mij aangedaan door hem.
Voor hem verliet ik mijn vader,
voor hem verliet ik mijn stad,
voor hem doodde ik mijn broer.
voedster Horen jullie wat ze roept
en wie ze smeekt om hulp?
Zeus! Die elke heilige
eed die mensen zweren
maar niet houden, afdwingt.
Iets kleins zal haar beslist
geen genoegdoening
verschaffen, noch haar woede
uit haar lichaam drijven.
Koor Kwam ze maar hierheen.
Misschien verdrijft
óns woord haar toorn
en haar verbetenheid.
Op vriendschap
moet je altijd kunnen rekenen.
Alsjeblieft,
vraag haar te komen,
voor ze een ongeluk beaat:
er dreigt iets enorms te gebeuren.
voedster Ze kijkt als een leeuwin

met een pas geworpen jong
naar ieder die haar nadert.
Maar goed, ik zal het doen. *af*
koor Wie de mensen van vroeger
kortzichtig wil noemen
en niet zo wijs,
mag dat best doen.
Ze maakten liederen
om het leven te prijzen
– een genot om te horen –,
maar niemand lukte het ooit
met woorden, zang en muziek
verdriét op te lossen.
Als gezinnen worden ontwricht
of als de dood toeslaat,
kon gezang dán het leed
van de mensen maar lenigen.
In zang en muziek losbarsten
aan een tafel die rijk is
aan spijs en aan drank
is gewoon dubbelop,
dus volstrekt overbodig.

medea op, met de Voedster
U wilde mij graag zien. Ik ben gekomen.
Wie weigert om zich te vertonen, heet
al gauw hooghartig of gevoelloos. Maar
iemand die jou enkel ziet en niet
je hoofd en hart doorgrondt, oordeelt gauw
onjuist en haat je al bij voorbaat, ook al
heb je hem geheel niets aangedaan.
Tja, je medeburgers met je eigenwijsheid
of je trots te irriteren, is
in je eigen stad al niet zo slim,
maar een vreemdeling moet zich beslist
bewust zijn van wat in een stad gevoelig

liggen kan. Wat mij betreft: ik ben door deze onverwachte klap totaal van slag. Al mijn levensvreugde ben ik kwijt, mij rest enkel nog de dood. Mijn man, die mij levenslang bescherming had beloofd, blijkt de onbetrouwbaarste van iedereen. *pauze* Van alle wezens met een ziel en met bewustzijn, zijn wij vrouwen er het allerslechtst aan toe. Wij moeten voor een echtgenoot, gekozen door een ander, eerst een enorme som neertellen, om hem daarna de macht over ons lichaam af te staan. Die tweede ramp is nog veel groter dan de eerste. Dan moeten wij gaan wonen in zijn huis, waar je wordt geconfronteerd met waarden, wetten en gebruiken die je vreemd zijn, en waar je vaak veracht wordt door degenen die daar wonen. Je moet dus helderziende wezen en jezelf geweld aandoen om hem, die tot voor kort een vreemde voor je was, te behagen. Lukt dat niet, vindt hij dat hij bij jou niet aan zijn trekken komt, dan gaat hij naar een ander om zijn zinnen te verzetten, maar wij zitten aan hem vast. Scheiden mag je niet, en als je toch weggaat, kost het jou je goede naam. Men zegt: wij leven zonder risico, zij gaan de oorlog in. Ik ga liever drie keer het gevecht aan met een vijand die gewapend is, dan één keer te bevallen van een kind. En mijn lot is erger dan het uwe. Als u verlaten wordt, hebt u familie in de stad waar u bij in kunt trekken, vriendinnen om u op te vangen, een goed leven.

Maar ik heb mij van mijn eigen land
vervreemd, ben verstoten door mijn man
en niemand zal zich over mij ontfermen.
Ik heb daarom een verzoek: als ik
iets bedenken kan om mij op hem
te wreken, zeg dan niets. Vrouwen
mogen meestal dan wat banger
uitgevallen zijn, als ze van haar
staat als vrouw beroofd wordt, is er
niemand zo bereid als zij tot moorden.
Goed, ik houd mijn mond. Uw wrok is
helemaal terecht, uw man verdient uw wraak.
Maar daar komt koning Kreoon, u vertellen
wat voor vonnis hij geveld heeft over u.

kreoon op

Jij, Medea, met je donkere blik
vol haat en je gekijf tegen je man,
ik verban jou en je zoons. Verlaat
dit land, meteen. Ik zal daar zelf op toezien,
ik blijf bij je, tot je het land uit bent.
medea Nu ben ik er geweest. Ze zetten alle
zeilen bij, mijn vijanden. Waar vind ik
een haven om te schuilen voor dit noodweer?
Ik vraag u, Kreoon, ook al behandelt u mij
nog zo honds, waarom wijst u mij uit?
kreoon Ik zeg het eerlijk: ik ben bang dat je
mijn dochter iets zult aandoen.
En dat lijkt mij niet zo vreemd:
je bent scherpzinnig, kent geheime
middelen die ongevaarlijk ogen,
maar met onbekende, dodelijke
eigenschappen; en voelt je vernederd,
omdat je man je in de steek gelaten
heeft. Bovendien heb ik gehoord
dat je hebt gedreigd de bruid,
de bruidegom én mij in één klap te

vernietigen. Dat laat ik niet gebeuren.
Ik riskeer liever nu je razernij, dan later
spijt van mijn toegevendheid te krijgen.
medea Alweer word ik verdacht om wat mij zoal
bijgebracht is: kennis. Je kunt je dochter
beter weinig leren. Gewone mensen
interesseert jouw kennis en je inzicht
niks en weet je meer dan anderen, dan ben
je een bedreiging voor ze en word je
gebrandmerkt als een lastpost en een schande
voor de stad. Ook mij vergaat het zo.
En ik weet niet eens krankzinnig veel!
Ook u bent bang voor mij, zegt u. Waarom?
Als vorst heeft u van mij toch niets te vrezen?
Wat heeft u mij misdaan? U gaf uw dochter
aan de man die u verkoos. Zij kreeg
de man van wie ze houdt, wat kan ik haar
verwijten? Mijn man verdient mijn haat, maar u
mispun ik niets. Wat ú deed, sprak vanzelf.
Vier de bruiloft, ik gun u dit geluk.
Maar laat mij hier blijven wonen. Ik houd
voortaan mijn mond, ondanks alles wat
hij mij misdeed. Ik buig voor wie 't gezag draagt.
kreoon Dat klinkt bedachtzaam, maar van binnen,
vrees ik, koester je een gruwelijk plan. Nu
vertrouw ik je nog minder: één die door
het dolle heen is, hou je makkelijker
in bedwang dan één die rustig praat.
Nee, je moet weg, meteen. Geen gebedel
meer, mijn besluit staat vast. Blijven kan je
niet, jij hebt het slechtste met ons voor.
medea Bij de liefde van je dochter, jaag me niet weg.
kreoon Je verknoeit je tijd, je praat me toch niet om.
medea Dus hoe of ik bid en pleit, 'k moet weg?
kreoon Mijn gezin laat ik het zwaarste wegen.
medea Nu moet ik denken aan mijn vaderland.

kreoon Na mijn kind is dat mij ook het meeste lief.
medea Liefde brengt een mens alleen maar ongeluk.
kreoon Hangt ervan af. Dat beschikt het lot.
medea Zeus, spaar niet de man die dit op zijn
geweten heeft, raak hem in zijn hart.
kreoon Verdwij. Verlos me nu van deze last.
medea Ik ben degene die hier last van heeft, toch?
kreoon Je wilt toch niet dat ik geweld gebruik, hè?
medea Nee, nee, nee! Kreoon, doe dat niet!
kreoon Doe dan niet zo moeilijk, mens! Schiet op!
medea We gaan, mijn zoons en ik. Alleen, één vraag.
Laat me vandaag nog blijven, om uit te vinden
waar of wij een toevlucht kunnen vinden en
om mijn zoons een onderkomen te bezorgen:
hun vader laat ze over aan hun lot.
U bent toch zelf ook vader? Begrijp dat dan.
Om mezelf bekommer ik me niet,
Hun lot verscheurt mijn hart, hun ongeluk.
kreoon Ik ben niet tiranniek van aard, maar mijn
toegevendheid is vaak een ramp gebleken.
Goed, je krijgt je zin, al vrees ik dat
ik weer een stommitieit bega. Maar
geloof me, vrouw, ik verzeker je,
ben jij met je zoons nog in dit land
wanneer de ochtendzon je treft, dan sterf je.
Blijf, als je blijven moet: in één dag krijg je
wat ik vrees alléén niet voor elkaar. *af*
koor Medea, ongelukkig,
wanhopig verdrietig,
waar ga je heen?
Welk land en welk huis
neemt je op in je nood?
Een golf van ellende
sleurt je de diepte in.
medea Alles keert zich tegen me, dat klopt.
Maar denk niet dat ik al overwonnen

ben. Ik reken met dat jonge stel
wel af. En ook haar vader komt mij
nog wel tegen. Dachten jullie dat ik
zo toegevend tegenover hem
geweest was zonder dat ik iets bedacht had?
Niks gezegd, niet eens geknikt had ik.
Hij was zo achterlijk mij nog één dag
te gunnen, terwijl het doodeenvoudig was
geweest mijn plannen te verijdelen.
Eén dag is genoeg om ze alle
drie te doden: de vader en de dochter
en mijn man. *pauze* Er zijn zoveel wegen
naar hun dood, welke neem ik eerst?
Steek ik hun huis in brand? Sluip ik binnen
in het bruidsvertrek en jaag ze in hun
slaap een vlijmscherp mes hun lever door?
Nee, dat maar niet. Als ze me te pakken
krijgen als ik binnen ben, word ik
terechtgesteld, én lachen ze me uit.
Het veiligst is de weg die ik het beste ken:
ze doden met vergif. *pauze* Goed, ze zijn dood.
Welk land neemt mij op, geeft mij asiel,
biedt mij een huis waar moordenaars niet binnen
komen? Geen idee. Ik wacht maar af,
tot ik iemand weet die mij kan helpen.
Nee, ik doe het ongezien, zodat niemand
weet wie deze moord gepleegd heeft.
Maar als het lot me slecht gezind is, dan
neem ik een dolk en steek ze dood, ook al
kost het mij mijn leven. Ik neem die gok.
Want bij Hekate, de nachtgodin,
mijn meesteres, die ik boven elke
god vereert en die de eerste plaats heeft
naast het haardvuur in mijn huis, niemand
krenkt mij in het diepste van mijn ziel.
Dit huwelijk, ze zullen het bezuren,

bezuren dat ze mij dit land uitjagen.
Kom, Medea, laat niets onbenut
van wat je ooit geleerd hebt, deins voor
geen wreedheid terug. Denk je plannen uit.
Je ziet hoe je veracht wordt. Zorg dat het
je niet uitlacht, dat Korintisch tuig.
Jij stamt van de Zon af, die jou deze
kennis gaf. Wij vrouwen zijn, zegt men,
tot grootse heldendaden niet in staat,
maar wij zijn meesteressen in het kwaad.
trekt zich in zichzelf terug
koor Alles is ontwricht.
De natuur heeft zich omgedraaid:
de rivier stroomt naar de bron,
recht verandert in onrecht,
de man verliest zijn standvastigheid,
de vrouw legt haar zwakheid af.

Wij vrouwen komen voortaan
in helder stralend licht te staan.
Aanzien en eer
valt ons van nu af aan ten deel.
Oeroude liederen,
door mannen gedicht,
over eerloze vrouwen,
verstommen voorgoed.

De god der muziek
gaf ons nooit de kans
bij het spel van de lier
te gaan zingen.
Uit mijn keel had anders allang
een welluidend lied geklonken
tegen de man als soort.

Voortaan zal ieder koor

de lof van vrouwen zingen.
Het vraagt veel tijd
Om al die verhalen
over ons vrouwen
prachtig, geweldig
te laten weerklinken.
Over jou bijvoorbeeld,
met je vlamme harte,
Medea, weggevaare
uit je moederland.

Toen Jason in jouw land verscheen
om de Gouden Vacht te halen
en jouw vader wilde
dat hij zou bezwijken
aan de zware taken
hem daarvoor opgelegd,
heb jij hem geholpen,
heb jij hem gered,
en bent hem jubelend
naar Griekenland gevolgd.

Maar nu lig je in een bed,
waarin je man niet meer slaapt,
en woon je in een land
waarin je niet thuis bent,
en waaruit je verbannen wordt:
zonder recht, zonder eer.
Jouw eed verloor zijn glans.
Kwijt ben jij het ontzag
dat men hier voor je had.
Geen ouderlijk huis heb je meer
om van je verdriet te bekomen.
Een ander is nu de vorstin,
is de baas in jouw bed,
neemt bezit van je huis.

jason *op*

Nu zie je weer dat uit opvliegendheid
altijd en alleen ellende voortvloeit.
Als jij je neergelegd had bij wat er
besloten was door hen die bóven je
gesteld zijn, had jij hier kunnen blijven wonen
in dit land en in je huis. Maar jij
moest weer als een idioot te keer gaan;
en dus word jij dit prachtland uitgesmeten.
Mij mag je gerust een rotschoft noemen,
maar het kwaad dat jij het koningshuis
hebt toebedacht..., je mag jezelf gelukkig
prijzen dat het hier bij blijft. Ik heb
nog geprobeerd hun woede in te dammen,
maar jij ging in jouw stompzinnigheid
maar door ze te verketteren. Nu moeten
jullie weg. Toch trek ik mijn handen
niet van jullie af, ik wil niet dat het jou
en hen aan iets ontbreekt, daar kom ik voor:
ballingschap is al op zichzelf een ramp.
Al haat je mij nog zo, ik ben gewoonweg
niet in staat me tegen je te keren.
medea Jij lul, jij lapzwans! Nee, ik ken voor jouw
karakterloosheid echt geen beter woord!
Jij hebt de gore moed om hier te komen?
Met iemand die je hebt verraden oog
in oog te komen staan, getuigt echt niet van
flinkheid of van zelfverzekerdheid,
maar is het ergste waar een mens zich toe
verlagen kan: van onbeschaamdheid. Maar het
is prima dat je er nu bent, het zal mij
goed doen jou de waarheid in je smoel
te spugen; dat jij naar mij moet luisteren,
zal snijden door je ziel. Om te beginnen:
alle Grieken die met jou het schip

bemanden waarmee jij bij ons in Kolchis
die Gouden Vacht kwam roven, weten dat ik
jou het leven heb gered, toen jij
de opdracht van mijn vader kreeg die
vuur blazende stieren onder 't juk
te brengen, ermee een akker te beploegen,
er drakentanden in te zaaien waaruit
krijgers groeiden die jij moest verslaan.
Ook heb ik voor jou de draak, die
zijn lijf in kronkels om de Gouden Vacht
geslingerd had en die bewaakte zonder
ooit te slapen, uitgeschakeld, waardoor jij
het levenslicht bleef zien. En ik verliet
voor jou mijn vaderland en maakte korte
metten met mijn broer, die mij achtervolgde.
Ik ging, blind van liefde, met jou mee
naar Iolkos. Daar heb ik jouw oom,
die jou zijn troon niet afstond zoals hij
beloofd had, door zijn eigen dochters uiterst
smadelijk en pijnlijk laten slachten.
Hij zou als jonge man herboren worden,
had ik dat domme drietal wijsgemaakt.
Maar jij, stuk schorem, jij neemt na dit alles
gewoon een andere vrouw, en dat terwijl
ik jou al zoons geschonken heb. Was dat
niet zo, dan was er nog in te komen
dat je een ander neemt. Ik begrijp
het niet, je brak je eed! Denk jij soms
dat Zeus, bij wie jij mij ooit trouw
gezwoven hebt, is afgezet? Dat die
in de onderwereld is gestort?
Dat er nu nieuwe regels gelden?
Deze handen die jij zo vaak pakte!
Deze knieën die jij zo vaak zocht!
Al mijn hoop is door jouw kwade trouw
vervlogen. *pauze* Maar hoewel ik van jouw

kant nergens meer op hoef te rekenen,
vraag ik jou toch, alsof jij een vriend bent,
graag om raad. Daaruit blijkt te meer
hoe waardeloos jij bent. Vertel me eens,
waar moet ik nu naartoe? Naar mijn vader,
die ik heb verraden en wiens zoon
ik heb gedood? Naar de dochters van je
oom die ik heb aangezet om hem te doden?
Waar ik recht op vriendschap had, heb ik
voor jou alleen maar vijandschap gezaaid.
Goed, jij maakte mij in ruil daarvoor
gelukkig, en overal gerespecteerd:
aan jou had ik een goede echtgenoot.
Maar nu laat je mij, onteerd, over
de aarde zwerven, zonder vrienden, enkel
met mijn kinderen: echt iets voor een jonge
bruidegom om mee te pronken. Zeus,
waarom gaf u de mensen middeltjes
waarmee vals goud van echt te
onderscheiden is, maar geeft u ze geen
tekens op hun voorhoofd om hun perverse
eigenschappen aan het licht te brengen!?

koor 't Is vreselijk als liefde
omslaat in vijandschap
en in niet meer te genezen haat.

jason Je moet een knappe spreker zijn, om
als een kundig stuurman net op tijd
je zeilen snel te reven en in de
bulderende stormvlaag van jouw woorden
overeind te blijven. Goed, ik werd gered,
maar jij overdrijft je eigen rol daarbij.
't Was de godin der liefde, Afrodite,
die me op mijn tocht beschermde, enkel zij.
Het moet pijnlijk zijn voor iemand die
zo slim is, maar het was het liefdesgodje
Eros die jou met zijn pijlen, waar

geen mens aan kan ontkomen, dwong om mij te helpen. Daar laat ik het nu bij. Natuurlijk hielp je mij, maar voor mijn redding kreeg je meer dan dat je gaf. Ik zal dat punt voor punt behandelen. Luister. Ten eerste woon je hier in Griekenland in de beschaafde wereld. Hier regeert de wet en niet geweld. Ten tweede weet hier elke Griek hoeveel jij weet en kan: jij hebt hier een grote naam gemaakt. Was je in die uithoek blijven wonen, dan had niemand ooit van je gehoord. Wat heb je aan een woning vol met goud of aan een stem, ontroender dan die van Orpheus, als niemand daarvan weet? Dan wat je mij het felst verwijt: dat ik met de prinses getrouwd ben. Ik zal je duidelijk maken, dat dat weloverwogen is en eerzaam. Wat is er beter voor een balling dan een huwelijk met de dochter van de vorst? Ik doe dat niet omdat ik aan jou een hekel heb gekregen en die mooie jonge vrouw me gek maakt van begeerte, ook niet om meer zoons te krijgen: twee is mij genoeg en ik verwijt je niks. Ik wou jou en mij van armoede verlossen, ik weet dat onze karigheid ons al onze vrienden kost. En ik wou mijn zoons de plaats verschaffen die bij hun afkomst past. De afspraak is dat zij in mijn vertrekken komen wonen en dat zij als prins behandeld zullen worden, als gelijken van hun broers, mocht ik die verwekken. Wat is daar nu verkeerd aan? Zelfs jij zou daar niet tegen zijn, maar je bent jaloers. Zo zijn vrouwen. Is

een man maar goed in bed, is alles best,
maar als iets anders éven zwaarder weegt,
dan deugt er niks meer van hem. Bestond
er maar een andere manier om kinderen
te krijgen. Waren er geen vrouwen, dan zou
er in de wereld geen ellende zijn.
kloor Jason, dit was een schitterend betoog.
Toch, u bent het vast niet met me eens:
't is absoluut verkeerd haar te verraden.
medea Ik denk niet zoals de meeste anderen.
Wie zijn eigen wandaad goedpraat, verdient
het zwaarst gepijnigd. Hij is in staat met fraaie
woorden ieder onrecht weg te redeneren,
en deinst dus voor geen enkel misdrijf terug.
Maar erg slim is hij niet. *tegen Jason* Je doet
je voor als onbaatzuchtig, maar met één zin
haal ik al je argumenten onderuit.
Als jij zo onschuldig bent en alles
echt alleen maar goed bedoelt, had dan
je plan met de prinses te trouwen eerst
aan me voorgelegd en niet verzwegen.
jason O, jij had jezelf dan wél beheerst
en enthousiast mijn voorstel toegejuicht!
medea Mijn getier hield jou niet tegen. Maar
jij had een andere reden. Als je bij
de top wilt horen, is een vreemde vrouw
uit een ver land niet goed voor je positie.
jason Je snapt toch dat ik niet uit wellust met haar
ben getrouwd? Mijn doel was jou een goede
toekomst te bezorgen – veilig, welgesteld –
en aan mijn zoons prinsen als broers te geven.
medea Wat moet ik met welvaart die me krenkt,
wat met geluk dat mij alleen maar schendt?
jason Raas nou niet door! Vat niet je voordeel als
een nadeel op. Praat niet van ongeluk
als het geluk je toelacht.

medea Lach me niet uit.

Jij hebt een veilig onderkomen, ik word,
in mijn eentje, dit land uitgezet.

jason Dat is je eigen keus, je eigen schuld.

medea Ik? Nam ik een ander en verried ik jou?

jason Je vervloekte Kreoon en zijn kind.

medea Jij zult vervloekt zijn, én wat jou omringt.

jason Ik heb geen zin meer om te bekvechten.

Als je geld moet hebben voor de reis,

die van jezelf en van de kinderen,

vertel het dan, ik geef het je met gulle

hand, en schrijf elke vriend in ieder

land om te zorgen dat je daar wordt

bijgestaan en opgenomen. Je bent stom

als je dat niet aanneemt. Blus je woede,

daar zul je wel bij varen.

medea Van jouw vrienden

hoef ik niks, je geld neem ik niet aan.

Hulp van een stuk ongeluk als jij

brengt ons louter en alleen ellende.

jason Dan roep ik de goden als getuige op

dat ik jullie alle mogelijke

hulp geboden heb, maar dat jij

te arrogant bent om iets aan te nemen

van wie het goede wil. Daar krijg je spijt van.

medea Wordt je verlangen naar je bruidje weer

te groot? Ga maar gauw. Maar bij de goden,

van dat huwelijk, daar zul jij spijt van krijgen!

jason *af*

koor Als de liefdespijl

je onverwacht treft

en de liefde hevig is,

brengt dat eer noch geluk.

Maar als de liefdesgodin

op haar dooie gemak

op je af komt en je

langzaam helemaal vult,
dan ben je gezegend.

Bezonnenheid, ja,
is een gave der goden,
die heeft mijn voorkeur.
Weloverwogen,
niet overprikkeld,
zo wil ik liefhebben.

Ik hoop dat de liefdesgodin
mij nooit geselen zal
met zo'n wilde hartstocht
en zo'n blind verlangen
naar een ander bed,
dat ik mij zal storten
in een uitzichtloos bestaan.

Vaderland, vaderhuis,
verloor ik jullie ooit,
vervloekt en verstoten
door mijn stadgenoten,
en veroordeeld tot een
uitzichtloos bestaan,
ik liet de dood aan mijn dagen
een zegenloos einde maken.
Geen groter ellende is er
dan het land te verliezen
waar je geboren bent.

Wij zagen het zelf,
hoorden het niet van een ander,
geen stad en geen vriend
voelt met je mee,
met het gruwelijke leed
dat jou wordt aangedaan.

Laat hij die zijn hart niet opent
voor wie van hem houdt
eerloos ten onder gaan,
en gruwelijk sterven.

aegeus *op*

Medea. Wat een plezier je weer te zien!

medea Aegeus! Wat een plezier! De koning van
Athene, hier? Waar kom je vandaan?

aegeus Uit Delfi. Van het orakel van Apollo.

medea Waarover heb je uitsluitel gevraagd?

aegeus Of ik nog kinderen verwekken zal.

medea Je bent kinderloos? Jij hebt geen vrouw?

aegeus Ik bleef niet ongehuwd. Het was het lot.

medea En wat antwoordde de god?

aegeus

Iets wat

ik niet begrijp.

medea

Mag ik het weten?

aegeus

Ja.

Dat ik de sluiting van de zak niet los mag
maken...

medea Voor je wat gedaan hebt of bereikt?

aegeus ... voor ik mijn vaderhuis weer heb gezien.

medea Waarom ben je dan naar hier gekomen?

aegeus Ik ben op weg naar Troizen, waar Pittheus heerst.

medea Een zoon van Pelops, en een zeer vroom man.

aegeus Ik wil hem vragen het orakel uit te leggen.

medea Ja, hij is wijs én heeft er weet van.

aegeus En hij is mijn beste bondgenoot.

medea Dan wens ik je geluk. En vervulling
van je wensen.

aegeus Maar wat zie je bleek?

En je kijkt zo somber. Je lijkt wel ongelukkig.

medea Aegeus, Jason bleek een zeer slecht mens.

Hij heeft me in het ongeluk gestort.

aegeus Hoezo? Wat heeft hij gedaan? Vertel!

medea Hij heeft een andere vrouw tot bruid genomen.
aegeus Hoe heeft hij zoiets schandelijks durven doen!
medea Ik was alles voor hem en nu niks meer.
aegeus Kreeg hij een hekel aan je of was het een hersenloze hartstocht voor die ander?
medea Zijn hartstocht was het lid te worden van het koningshuis.
aegeus   Wie gaf hem dan zijn dochter?
medea Kreoon, die hier in Korinthe koning is.
aegeus Ik snap best dat je daaronder lijdt.
medea Ik ben verloren. En hij heeft mij verbannen.
aegeus Kreoon?! Een schandaal! En Jason laat dat toe? Dat is nog veel schandaliger!
medea Hij zegt van niet, maar verzet zich evenmin.
Aegeus, alsjeblieft, heb medelijden.
Bespaar mij de vernedering om met mijn kinderen van stad naar stad te trekken, asiel te vragen, en steeds te worden afgewezen. Neem mij in úw land en in úw huis op. De goden laten je verlangen kinderen te krijgen dan zeker in vervulling gaan. Want je weet nog niet wat voor geluk je door hier langs te komen hebt gevonden: ik maak zelf een einde aan je kinderloosheid. Ik weet en heb daarvoor de middelen.
aegeus Ik heet je welkom in Athene, vooral omdat de goden dat van mij verwachten en niet alleen om deze wederdienst. Alleen, ik kan mij niet veroorloven je met mij mee te laten reizen, ik kan mijn bondgenoten niet bruuskeren. Als je kans ziet zelf Athene te bereiken, neem ik je op, krijg je van mij asiel.
medea Zweer jij bij de goden dat je die belofte houdt? Dan ben ik echt gerust.
aegeus Vanwaar dat wantrouwen? Waar ben je bang voor?

medea In mijn eigen land, in Jasons vaderstad
én hier in Korinthe maken ze jacht op me.
Als jij je kunt beroepen op een eed,
gezworen bij de goden, hoef je mij
niet uit te leveren. Maar geef je me
alleen je woord, dan kan je voor de
vriendschap kiezen en ze uiteindelijk
hun zin geven. Wat kan ik alleen,
terwijl zij groot en rijk en machtig zijn?
aegeus Je bent wel heel voorzichtig en beducht.
Maar als jij vindt dat het moet, zal ik
dat doen. Ik sta dan zelf beslist ook sterker.
Bij welke goden wil je dat ik zweer?
medea Zweer bij moeder Aarde Gaia, en zweer
bij Helios, de Zon, mijn vaders vader,
en zweer bij elke andere god...
aegeus ...dat ik wat zal doen, of laten? Ja?
medea ...mij nooit zelf je land zult uitzetten
en als mijn vijanden erom verzoeken,
mij nooit goedschiks zult overleveren.
aegeus Ik zweer bij de Aarde en de Zon en
alle goden: dat ik dat nooit zal doen.
medea Dat is wat ik verlang. En verbreekt u
deze eed, wat zal uw straf dan zijn?
aegeus Wat op goddeloosheid staat: de gifbeker.
medea Het zij zo. Goede reis. Ik kom je
achterna, zo gauw als ik gedaan heb
wat ik moet en gebeurd is wat ik wil.
koor U bent een edel, eerzaam man, dat blijkt.
Wij allen wensen u een god als gids.
aegeus *af*
medea O, Zeus! O, Zonnegod! Gerechtigheid!
De overwinning die ik zal behalen
zal totaal zijn. De weg erheen is vrij.
In mijn hoogste nood verscheen de man
die mij een haven biedt, waar ik voor

de storm kan schuilen: de grootse stad Athene.
Nu kan ik jullie mijn complete plan
onthullen. Blijf luisteren, het is geen
genot het aan te horen. Ik laat Jason
vragen me nog één keer op te zoeken.
Ik zeg hem dat ik nagedacht heb en
dat hij gelijk heeft, dat zijn huwelijk
het beste is voor onze kinderen.
Dat ik hem daarom ook vraag, ze
bij hem in het paleis te laten wonen.
Niet dat ik eraan denk ze hier te laten,
waar mijn vijanden ze kunnen
marginaliseren en vernederen
door de spot met ze te drijven, maar om
met een list de dochter van de koning
te vermoorden. Ik stuur mijn kinderen met
geschenken naar de bruid, een dure sluier
en een kroon van goud. Pakt ze die aan
en tooit ze zich ermee, dan sterft zij
een gruwelijke dood, én degene
die haar aanraakt: zó sterk is het gif
waarin ze zijn gedrenkt. *pauze* Ik ril en
tril zelf over heel mijn lijf, gruwend van
de taak die ik dán mijzelf heb opgelegd:
de kinderen vermoorden, mijn eigen zoons;
om Jason te beroven van zijn nageslacht.
Ik laat me door geen vijand uitlachen.
Heeft mijn leven soms nog zin? Ik heb
geen huis, geen land, geen toekomst meer.
Dat ik een Griek, die zijn verraad bezuren
zal, geloofd heb op zijn woord en ik
daardoor mijn ouderhuis de rug heb
toegekeerd, was mijn allerstomste fout.
Mijn zoons ziet hij nooit levend terug en bij
zijn jonge vrouw verwekt hij nooit een kind:
onder helse pijnen sterft zij door mijn

gif. Geen mens kijkt op mij neer, niemand zal mij zwak en duldzaam kunnen vinden. Ik kan veel hebben van mijn vrienden, maar ben onverbiddelijk voor mijn vijanden. Zo verwerf je overal respect.
koor Het is onverdragelijk dat jij ons in je plannen ingewijd hebt. Wat jij wilt doen, dat is onmenselijk. Heb respect voor wetten: goddelijke, menselijke! Ik bezweer je: doe het niet!
medea Jullie hebben dit niet meegemaakt. Het kan niet anders. Jullie verwijt ik niets.
koor Denk jij je eigen zoons te kunnen doden?
medea Zo raak ik zijn hart het allerhardst.
koor Jezelf maak jij zo allerongelukkigst.
medea Dit is geen tijd voor woorden.
tot de Voedster
halen. Jou kon ik altijd alles toevertrouwen. Vertel hem niets over mijn plan. Op jou kan ik rekenen, als mijn vertrouweling, maar vooral als vrouw.
trekt zich in zichzelf terug
koor *richt zich tot de toeschouwers*
Atheners, hoe kan een stad, nooit verwoest en door kennis, alsmaar opgestapeld, voor Grieken en talloze vreemdelingen een rijk stromende bron van wijsheid, onuitputbaar, en een baken van goedheid, van eerzaamheid, juistheid,

Ga jij Jason

van rechtvaardigheid,
hoe kan die stad
toch een vrouw opnemen
die haar zoons heeft vermoord.
tegen Medea Denk je dat je toe kunt steken
als je kind, vlak voor je staand,
om zijn leven smeekt?
Waar haal je de moed vandaan?
Zal jouw blik, zo helder nu,
niet door tranen wazig worden?
Stel je de wond eens voor,
hoe het bloed eruit spuit,
en het leven langzaam uit ze wijkt.

jason op, met de Voedster
Je hebt naar me gevraagd, hier ben ik.
Je haat me, maar ik ben bereid je aan
te horen. Nou, vertel, wat wil je van me?
medea Jason, vergeef me al het vreselijks
dat ik daarstraks gezegd heb. Wij waren
samen jaren zó gelukkig, dat jij mij mijn
opvliegendheid niet euvel duiden moet.
Ik heb mezelf gedwongen na te denken
over mijn gedrag. 'Idioot,' dacht ik,
'stel je niet zo aan! Waarom spui je
al die vuiligheden tegen lieden
die alleen het beste voor je willen?
Waarom de haat opwekken van de koning?
Is het nu nog niet tot je doorgedrongen
dat het Jason echt gaat om jouw welzijn
en dat van onze zoons? Laat je woede
zakken, mens. Wat zit je te zeuren?
Zijn de goden je niet goed gezind?
Je hebt toch kinderen? Dan moet jij toch
voor ze zorgen, nu jullie verbannen
worden en jullie nergens vrienden hebben?'

Ik weet nu dat dit huwelijk verstandig
is, ik had je plannen moeten delen,
voor je bruid van alles moeten regelen,
haar bruidsbed moeten tooien, als een
echte moeder. Tja, ik ben nu eenmaal zo:
een vrouw. Maar als man hoef jij niet even
stom te doen als ik. Je hebt gelijk:
ik zag het verkeerd. Ik weet nu beter.
Jongens! Jongens! Kom eens hier! Ja, hier.
Jongens op, samen met hun leraar.

Ik heb het weer met jullie vader
goedgemaakt. Geef hem een kus, vergeet
je boosheid, net als ik. Geef hem een hand,
omhels hem!

Wat de kinderen doen.

terzijde O, vreselijk! Ik ril over
mijn hele lijf wanneer ik aan hun toekomst
denk. Is dit echt de laatste keer
dat zij dit gebaar van liefde maken?

tegen de kinderen, met tranen in haar ogen

Mijn woede is verdreven door mijn tranen.
koor Ook ik moet huilen om wat er nu komt.
Kon ik het rampzalige vervolg maar stoppen.
jason Hier ben ik blij mee. Elke vrouw wordt razend
als haar man achter haar rug een andere
vrouw neemt. Maar jouw verstand kreeg weer
de overhand; en daarvan zal jij de vruchten
plukken. Ook voor jullie toekomst, jongens,
is, als de goden met ons zijn, gezorgd.
Als jullie mannen zijn geworden,
kom dan terug. Hier in Korinthe zullen
jullie, met de broers die de prinses,
hoop ik, mij geven zal, leiding geven
aan het verder groeien van de welvaart
en het welzijn van de stad. *tegen Medea*

Wat is er?

Je hebt tranen in je ogen. Waarom kijk
 je weg? Ben je niet blij met wat ik zeg?
 medea Natuurlijk. Je liet me aan hun toekomst denken.
 jason Dat is geen probleem. Daarvoor zal ik zorgen.
 medea Ik twijfel ook niet aan wat je beloofd hebt,
 maar mijn gevoel loopt over. 'k Ben een vrouw.
 jason 'k Snap niet waarom je om je zoons moet huilen.
 medea Ik heb ze hier gedragen. Ze zijn uit mij
 geboren. Toen jij vertelde welke functies
 zij hier zouden krijgen, sprong mijn hart op:
 'Zou het echt zo gaan?' Maar er is nog iets
 waarover ik het hebben wilde. Ik moet
 het land uit. Ik geef toe, dat is voor mij
 ook beter. Ik besef heel goed dat mijn
 aanwezigheid de koning in verlegenheid
 kan brengen. En dat hij mij ziet als een
 latent gevaar voor zijn familie, snap ik wel.
 Ik ga dus weg. Maar houd jij de kinderen
 hier. Voed ze persoonlijk op. Bewerk Kreoon.
 Vraag of hij hun uitwijzing herroept.
 jason Ik weet niet of me dat zal lukken.
 medea Vraag dan je vrouw om hem te overtuigen.
 jason Dat zal ik doen. Haar krijg ik wel zo ver.
 medea Ze is een vrouw, dat lukt je best. Ik zal je
 helpen. Ik stuur haar bruidsgeschenken, mooier
 dan het mooiste wat er is: een sluier,
 én een kroon van goud, een sieraad dat
 de Zon, mijn vaders vader, aan mijn vaders
 moeder gaf, de sterveling voor wie
 Hij in vuur en vlam geraakt was.
tegen de Voedster Haal ze uit
 mijn kamer, vlug.
De Voedster af.
 jason Maar waarom zoiets kostbaars?
 Zij heeft sluiers zat. En goud is er
 in het paleis meer dan genoeg. Als zij

iéts om mij geeft, dan volstaat mijn woord.
medea Ik wil het graag. Geschenken overreden
zelfs de goden, zeggen ze. Veel mensen
vinden goud welsprekender dan woorden.
En het lot is haar heel goed gezind:
zij is jong en Kreoons enig kind.
Om de verbanning van mijn kinderen
te voorkomen, geef ik zelfs mijn leven.
*De Voedster komt op met de cadeaus
en overhandigt ze aan de kinderen.*
Snel naar de prinses. Smeek haar dat ze Kreoon
vraagt om jullie hier te laten bij je vader.
Maar zorg dat jullie de cadeaus haar zelf
overhandigen. Ik weet zeker dat dat werkt.
Schiet op! En kom mij meteen het goede
nieuws vertellen waar ik zo op hoop.
Jason, de leraar en de jongens af
koor Daar gaan ze dan.
Blij neemt de bruid,
de ongelukkige,
uw geschenken aan.
Blond is het haar
waarop zij met eigen hand
haar doodskrans zet.
Blank is de huid waarom
zij stralend van genoeg
haar doodskleed slaat.
Zo raakt ze in de strik
door u voor haar gespannen.

En Jason brengt haar zelf,
hij, ongelukkige,
onkundig van zijn boodschap
het dodelijk geschenk.
Verblind stort hij zijn vrouw
een gruwelijke dood in,

onwetend van het lot
dat door zijn verraad
zijn kinderen zal treffen.

Toch huil ik nog meer om u,
rampzalige moeder,
die uw zoons wil vermoorden,
omdat hij zijn eed brak
en uw huwelijksbed
voor een ander verliet.

leraar op, met de kinderen

Mevrouw, hier zijn uw zoons, ze worden niet
verbannen, ze blijven hier. De prinses
heeft uw cadeaus persoonlijk aangenomen,
ze was blij, verrast!

medea

Aaaah!

leraar

Maar waarom

zo geschokt? Dit is, dacht ik, goed nieuws!

medea Aaaaah!

leraar

Breng ik dan, zonder het te weten,

toch slecht nieuws?

medea Nee, ik verwijt u niets.

Dit was wat ik hoopte.

leraar

Maar waarom dan

die tranen?

medea Om wat mij nu te wachten staat.

leraar Maar uw verbanning is toch niet voor eeuwig?

Daar zorgen zij wel voor! En heel veel moeders

worden toch gescheiden van hun zoons?

medea Ja, dat is zo. *pauze* Ga nu maar naar binnen
en maak alles klaar voor hun vertrek.

De leraar gaat.

O, jongens toch! Jullie blijven in een
stad en gaan leven in een huis
waarin jullie moeder niet meer woont.

Ik moet vluchten, als een balling, naar een ander land. Nooit mag ik aan jullie meer plezier beleven. Het zal niet aan mij zijn om een vrouw voor jullie twee te vinden, jullie bruidsbed te versieren en de huwelijksfakkels aan te steken. *voor zichzelf* Allemaal te danken aan mijn trots. *pauze* Hier heb ik jullie niet voor grootgebracht, hiervoor heb ik al die pijnen niet doorstaan om jullie twee geboren te doen worden. Ik had gehoopt dat jullie voor mij zouden zorgen als ik oud was, me in mijn lijkkleed zouden wikkelen, me naar mijn graf toe dragen en me liefdevol met aarde toedekken, zodat iedereen wel zulke zoons zou willen hebben. Vervlogen is die zoete droom. Beroofd van jullie zal mijn leven bitter en mijn einde pijnlijk zijn. En jullie zullen deze lieve ogen nooit meer naar je moeder opslaan, eenmaal in je nieuwe leven opgegaan. *pauze* Waarom staren jullie me zo aan? *Ze loopt van ze weg.* Is dit dan echt de laatste keer dat zij me toelachen? *pauze* Mijn hart krimpt samen. Ik kan het niet, ik geef mijn plan weer op, ik neem ze mee het land uit. Waarom hen doden om die man van mij te pijnigen, als ik daar zelf dubbel voor moet lijden! Maar wat doe ik nou! Moet ik me laten uitlachen? Mijn vijand ongestraft laten begaan? Nee, ik doe het toch. *tegen het koor* Als iemand denkt dat deze offerplechtigheid onwettig is, ga dan. Ik blijf onvermurwbaar. *loopt weer weg* Trouwens, er is geen weg terug.

Nu ongeveer sterft de prinses. Ik wil niet dat haar familie zich uit wraak aan hen vergrijpen zal. Het onheil treft ze onvermijdelijk, in elk geval. Doe ik het niet zelf, dan wacht ze een groter onheil.

tegen de kinderen

Jongens, kom, geef me een hand, geef me een kus en sla je armen om me heen.

O, lieve hand, o, zachte kus. Lichaam en gezicht waar ik zo veel van houd, wees gelukkig, jullie worden dat bij mij, door jullie vader, toch niet meer.

pauze. terzijde

Ik kan ze niet meer in hun ogen kijken.

tot de kinderen

Ga naar binnen. Ga.

De kinderen gaan naar binnen.

Ik weet dat wat ik

doe verkeerd is, maar wat er van binnen aan gevoelens in mij gutst is sterker dan wat mijn gedachten me vertellen.

Ik mag dan een vrouw zijn,

toch denk ik vaak na

over al die zaken

waar het in het leven

uiteindelijk op aankomt.

Ook wij hebben verstand,

ook wij zijn bedeed

met wijsheid door de muze.

Nee, niet alle vrouwen,

maar toch wel heel wat.

Zo durf ik te beweren

dat zij die in hun leven

nooit een kind gekregen

hebben, onder de mensen

het gelukkigst zijn.

Die gezegend zijn
met wat de mensen meestal
kinderweelde noemen,
zie ik dag in dag uit
door zorg worden gekweld.
Hoe pak je ze aan,
hoe stel je hun toekomst veilig?
Worden ze succesvol,
rijk aan eerbewijzen?
Of zullen ze ontsporen,
een schandvlek worden
voor hun moeder?
En loopt het allemaal goed,
dan is er nog het noodlot,
en rukt ze de dood
maar al te vaak te vroeg
wreed weer bij je weg.
Wat hebben de mensen
dan aan hun kinderen,
als zij, toch al getroffen
door allerlei ellende,
ook nog worden verscheurd
door dit allergrootst verlies.
medea kijkt in de verte, springt op
Al een hele tijd wacht ik op nieuws
uit het paleis, en daar komt een van Jasons
mannen aangerend, in paniek,
en hijgend. Dat betekent vast slecht nieuws.
bode op
Medea, vlucht! Per schip, per wagen, vlucht!
medea Hoezo? Waarom zou ik moeten vluchten?
bode Om de gruweldaad, door u begaan!
Ze stierf, de bruid, door het vergif in uw
geschenk. En de koning, Kreoon, ook!
medea O goden, dank! Daar heb ik op gewacht! Nooit
vergeet ik, dat jij mij dit goede nieuws vertelde.

bode Bent u gek geworden? U bent blij?
Het koningshuis! In één keer uitgeroeid!
medea Mijn blijdschap maak je dubbelgroot, als je
me vertellen kunt dat ze beiden
uiterst pijnlijk en ontierend stierven.
bode Toen Jason, met uw zoons, weer in het
paleis terugkwam en naar de vertrekken
liep van de prinses, waren wij,
zijn dienaren, dolblij, want we waren
op uw hand. Als een lopend vuurtje
ging het nieuws rond dat u tweeën het weer
hadden goedge maakt. Iedereen
kwam aangelopen om de jongens te
verwelkomen, kuste hun de hand,
streefde hun blonde haar. Ik liep zelfs, dol
gelukkig, met ze mee tot in de kamer
van de bruid – die werd wat u eerst was.
Zij zag Jason komen en begon,
zoals altijd, te stralen. Toen ontwaarde
ze de kinderen. Ze schrok, en haar
gezicht vertrok, vol weerzin wendde zij
zich af. Uw man greep in, begon haar gauw
gerust te stellen. 'Kijk naar míj, lief. Kijk!
Er is geen enkele reden kwaad op hen
te zijn. Het zijn mijn kinderen. Ik hou van ze.
Als jij van mij houdt, hou dan ook van hen.
Vooruit, pak hun cadeaus aan, en vraag je vader
hún verbanning ongedaan te maken!'
Haar weerstand brak toen zij uiteindelijk zag
wat voor prachtigs ze gekregen had.
Ze deed wat Jason zei. En hij is amper
met de kinderen weg en heeft ze met
hun leraar hier naartoe gestuurd, of ze slaat
de sluier om, zet de kroon op, pakt de
spiegel, doet haar haar goed, lacht en zwiert
op blote voeten door de kamer, dolblij

met zoiets moois. Maar dan gebeurt er iets afschuwelijks. Ze wordt opeens doodsbleek, haar lichaam schokt, ze wankelt achteruit, valt net niet op de grond maar in een stoel, zakt weg, bewusteloos. Een oude dienaress, die blijkbaar denkt dat er een demon in haar gevaren is, begint bezweringen te prevelen om die uit te drijven, maar als ze wit schuim uit haar mond ziet komen, haar ogen rond ziet draaien en ook haar boezem ziet verbleken, begint ze hard te krijsen. Eén dienaress rent naar haar vader, een andere naar haar bruidegom, om ze te vertellen wat er aan de hand is. Overal in huis hoor je mensen roepen, voeten rennen. Maar zij komt bij, spalkt haar ogen open, kreunt met haar hele lijf. Op twee manieren wordt ze aangevreten: de gouden kroon verspreidt een stroom van vuur over haar hoofd die alle huid wegvreet; en de sluier die ze van uw zoons kreeg, verteert haar blanke vlees. Ze springt op, ze brandt, zwaait met haar hoofd, ze wil de kroon afgooien, maar het vuur laait des te feller op. Ze valt. Ze kermt. En sterft. Brandend bloed blijft uit haar schedel stromen. Vlees druipt van haar botten, als was het hars. Niemand durft haar aan te raken. Maar haar vader, die niets weet van wat er met haar is gebeurd, stormt de kamer in, stort zich op haar lichaam, neemt haar in zijn armen, kust haar, zegt: 'Arm kind, welke god heeft jou zo vreselijk verminkt? Wie neemt jou van mij af? Zelf ben ik zó dicht bij mijn dood! Waarom ben ik niet mét jou gestorven, samen?' Lang blijft hij jammeren en huilen. Als hij

tenslotte ophoudt en overeind probeert
te komen, heeft de sluier zich aan hem
gehecht, als klimop aan een laurier.
Weerzinwekkend is de worsteling
waar hij in verwickeld raakt. Hij
staat op en scheurt daarmee zijn eigen vlees
zo van zijn botten. Hij houdt op. Stort neer.
En sterft. Daar liggen zij nu samen, zij aan zij.
Beiden dood. Hierbij passen enkel tranen.

pauze

Ik hoef mij om u niet te bekommeren:
u weet wel te ontkomen aan hun wraak.

af

koor Wat is het leven van een mens?

Een schaduw, verder niets,
dat weet ik allang.

Ik ben niet bang om hier te stellen,
dat wie denkt te weten
hoe het leven in elkaar steekt,
dwaas is.

Je wikt en je weegt
en weet iets voor elkaar te krijgen,
maar echt gelukkig word je niet.

Succes en rijkdom duren
altijd maar heel even,
tot het lot toeslaat.

Blijvende zegen
is voor ons niet weggelegd.

medea Dierbare vriendinnen, ik kom niet terug
op mijn besluit: ik dood mijn kinderen
en verlaat dit land. En nu meteen,
anders vallen ze in handen van mijn
vijanden, die hen grof en wreed
af zullen slachten. Nu ze toch zullen sterven,
dood ik, die ze het leven gaf, ze liever zelf.
Waarom aarzel ik? Vooruit, verhard je hart,

verricht die daad. Grijp, ongelukkige,
het mes, ga over de grens naar een
vervloekt bestaan. Wees niet zwak, vergeet
hoe je ze kreeg, vergeet hoe lief ze je
geworden zijn, vergeet dat het je kinderen
zijn. De daad duurt kort. Voor je verdriet
heb je daarna een zee van tijd. Dan weet je,
dat jij het treurigst bent van alle vrouwen. *af*
koor O, moeder Aarde, help!
Een moeder slaat de hand
aan haar eigen zoons!
O, alles verlichtende
en allesziende Zon,
zij is uit uw gouden geslacht,
hou haar toch tegen!
Straks vloeit er goddelijk
bloed door handen van mensen!
Drijf deze moordlust
en deze wraakzucht
uit haar hart en haar huis!

Ellendige vrouw,
heel die lange tocht
van Kolchis naar Korinthe,
en alles wat u deed
was voor niets,
als u nu uitvoert
waar u mee dreigt!
Al de pijn die u leed
voor uw zoons
bij hun geboorte,
al de zorgen
aan hen besteed
tijdens hun leven
betekenen niets meer,
als u uw eigen bloed vergiet!

Door de wraak van goden
zijn er geen kwellingen
die erger zijn dan die
een mens moet ondergaan
die zoiets gruwelijks begaat.
geschreeuw van de kinderen binnen
Hoor je ze schreeuwen,
onmens? Is je hart
soms van graniet,
van ijzer, of staal,
dat je de kinderen
die jij zo lang
in je lichaam droeg zelf doodt?
Het geschreeuw verstomt.
O, bruidsbed, dat vrouwen
maar al te vaak
in de boeien slaat,
wat een ellende heb jij
de mensheid al eeuwen berokkend!

jason op
Jullie vrouwen, jullie zijn hier aldoor
bij het huis gebleven, is Medea,
na het gruwelijks dat ze misdreef,
nog binnen? Of is ze al weggevlucht?
Ze mag wel héél diep in de aarde
wegkruipen, of héél hoog de hemel
invliegen om te ontkomen aan de
woede en de wraak van de Korinthiërs,
nu zij de koning en zijn kind vermoord heeft.
Maar haar lot doet me niets: zij krijgt wat ze
verdient, ik zoek mijn zoons, ik moet hun leven
redden, vóór de familie van mijn vrouw
hier aan komt zetten en zich op hen stort,
om hun moeders misdaden te wreken.
koor U zou zoiets niet zeggen als u alles wist.

Wat zij in het paleis heeft aangericht
was al heel erg. Nu komt het allerergste.
jason Hoezo? Heeft ze het nu op mij gemunt?
koor Ze heeft uw zoons gedood. Hun eigen moeder!
jason Nee, dat kan niet. Dat zou het einde zijn.
koor Het is waar. Ze leven niet meer. Echt.
jason Waar dan? Hier ergens buiten? Daarbinnen dan?
koor Open die deur, dan zult u ze zien.
Jason probeert dat, maar de deur zit op slot.
jason Ik trap die deur in! Ik wil mijn noodlot zien.
*probeert het, maar als dat niet lukt, begint
hij met zijn vuisten op de deur te beuken*
*medea verschijnt op het dak van het huis
in de gevleugelde zonnwagen*
Wat beuk je op die deur? Zoek je hun lijk?
Of mij, die ze gedood heeft? Doe geen moeite.
Zeg wat je me te zeggen hebt, maar
te pakken zul je me niet krijgen. De Zon,
mijn vaders vader, stuurde mij Zijn wagen.
Ik ben ongrijpbaar voor mijn vijanden.
jason Jij, gruwel! Alle goden, alle mensen
walgen van wat jij gedaan hebt. Met een
mes je eigen zoons de keel doorsnijden!
En jij kunt nog naar de aarde, naar
het zonlicht kijken? Wees vervloekt, jij, monster!
Nu weet ik pas wat voor onmens ik
uit dat barbaarse Kolchis hier naar
Griekenland gebracht heb. Blind was ik.
Het telde niet voor mij, dat jij je vader
én je moederland verried. Je eigen
broer vermoordde jij nog bij je thuis
vóór je met mij vluchtte. De furiën
die jou daarvoor te pakken moesten nemen,
hebben zich nu tegen mij gericht.
Jij bent met míj getrouwd, maar de kinderen
die ik je gaf, die heb jij afgeslacht,

uit pure jaloezie. Jij, een vrouw!

Nee, dat ben je niet, je bent een woest
verscheurend beest. Alles, alles ben ik kwijt.

medea Wat jij uitbraakt, is simpel te weerleggen,
maar Zeus wéét allang wat ik voor jou deed
en hoe jij mij behandeld hebt. Hij weet
dat jij mijn wraak ten volle hebt verdiend.

Wie mijn trouw onteert, mag geen geluk
beschoren zijn. En noch Kreoon noch zijn dochter
mochten straffeloos mij uit dit land verbannen.

Noem mij een zeemonster of hellebeest,
ik heb jou in je hart geraakt, terecht.

jason Dus jou raakt dit niet?

medea

Mijn pijn heeft zin:

voor altijd zal het lachen jou vergaan.

jason Mijn zoons, gedood door een ontaarde moeder!

medea Mijn zoons, dood door de wellust van hun vader!

jason O, was het mijn hand die ze doodstak?

medea Niet je hand, je zelfzucht, je verraad.

jason Zij moesten sterven door jouw jaloezie?

medea Wat jij deed noem jij een kleinigheid?

jason Jij ziet in wat ik deed alleen maar slechts.

medea Jij zult jezelf hun dood je leven lang verwijten.

jason Wie eigen vlees en bloed vermoordt, wordt, waar ook, door de
wraakgodinnen achtervolgd.

medea De goden wéten wie de oorzaak hiervan is.

jason Ja, die kennen jouw mismaakte ziel.

medea Jij kunt niets anders meer dan gif spuiten.

jason Jij ook, niet? Maar je bent gauw van me af.

Geef me hun lijk, dan kan ik ze begraven.

medea Dat doe ik zelf. In Hera's heiligdom,

hoog in de bergen, waar geen vijand ooit

hun graf zal openbreken en hun lichaam

schennen. Hier in Korinthe stel ik zelf

een offerdienst in om de goden te

verzoenen met het bloed dat ik vergoot

en deze plek voorgoed te reinigen.
Ik ga naar Athene. Aegeus heeft me
daar asiel verleend en neemt me in zijn
woning op. Jij komt eerloos aan je
eind. Een overblijfsel van het schip
waarmee je mij uit Kolchis hebt gehaald,
jouw Argo, zal jouw hoofd verbrijzelen.
Zo krijgt jouw huwelijk een bitter end.
jason De god van de rechtvaardigheid bid ik
om jón te doden om mijn zoons te wreken.
medea Er is geen god die luistert naar een man
die al zijn eden brak en zijn weldoener
liet stikken. Ga naar huis. Begraaf je vrouw.
jason Ja, ik ga, van mijn zoons beroofd.
medea Klaag je nu al? Wacht maar tot je oud bent.
jason Laat mij mijn kinderen nog één keer kussen.
medea Jij hen kussen? Jij die ze verstoten hebt?
Nooit. Je vraagt vergeefs. 't Heeft geen zin.
jason Zeus, hoort u hoe zij mij wegstuurt? U roep
ik tot getuige, dat dit monster eerst
haar eigen kinderen slachtte, en mij nu,
hun vader, zelfs niet toestaat hen nog één keer
aan het hart te drukken en ze te
begraven! Heb ik ze dan alleen bij haar
verwekt om ze door haar te laten uitroeien?!

Medea verdwijnt in de gevleugelde zonnewagen.
Jason af

koor Mensen hebben van het leven
enkel onheil te verwachten.
Om te krijgen wat ze hopen,
hebben ze alleen zichzelf.
Maar Zeus bepaalt of dat ze lukt
en er is niemand die Hem kent.

Medea ging bij Theatergroep Hollandia in première op 18 maart 1991 in Het Oude Raadhuis in Hoofddorp

Spel   Elsie de Brauw
                             Betty Schuurman
                             Jeroen Willems
                             Tom de Ket
                             Johan Simons
                             en anderen

Regie   Paul Koek
Dramaturgie   Tom Blokdijk
Productie   Kees van 't Hof
Decorontwerp   Leo de Nijs
Lichtontwerp   Nico Bink

De vertaling werd voor deze uitgave geheel herzien door Tom Blokdijk

Euripides (ca. 480 v.Chr.-406 v.Chr.) was een van de drie grote Griekse tragediedichters, naast Sophocles en Aischylos. Maar 18 van de 90 tragedies die hij schreef zijn bewaard gebleven. Ook het enige saterspel dat we nog hebben, *De cycloop*, is van zijn hand. Hij werd geboren aan het eind van de Perzische oorlogen, die zijn ouders ertoe brachten naar het eiland Salamis uit te wijken. Nadat het grote Perzië verslagen was, groeide hij op tijdens de groei en bloei van Athene als handelsimperium en zeemacht. Maar in 431 begonnen de Pelopponesische Oorlogen tussen Athene en Sparta die tot de neergang van Athene leidden. Op zijn landgoed leidde hij een teruggetrokken bestaan, maar hij stond wel middenin het intellectuele en artistieke leven. Hij las en studeerde veel en was de eerste van wie we weten dat hij een particuliere bibliotheek bezat. Hij stond onder de invloed van het sofisme, een sceptische filosofische stroming; hij was bevriend met de sofist Protagoras en met Sokrates. Zijn werk zit vol uitspraken over grote vraagstukken op godsdienstig, wijsgerig, politiek en maatschappelijk gebied. Zijn tijdgenoten hielden niet van zijn stukken vanwege zijn 'modernismen'. De goden zijn bij hem vaak ongelooflijk wraakzuchtig en wreed, immoreel en heerszuchtig. Ook over de positie van de vrouw en de beste staatsvorm werden vooruitstrevende, omstreden meningen verkondigd. Hij herschreef vrijmoedig de aloude mythen. Elektra wordt door haar moeder uitgehuwelijkt aan een boer; en Helena wordt niet geroofd door Paris, maar door Hera vervangen door een spookbeeld, terwijl ze de echte Helena naar Egypte overbrengt: de oorlog met Troje wordt dus gevoerd om een spookbeeld. Euripides is heel goed in het ontluisteren van goden en mensen.

Toneelwerk

Alkestis – 438 tweede prijs

Medeia – 431 derde prijs

Kinderen van Herakles of Herakliden – ca. 430

Hippolytos – 428 eerste prijs

Andromache – ca. 425

Hekabe – ca. 424
Smekende vrouwen – ca. 423
De cycloop (satyrspel) – ca. 423
Elektra – ca. 420
Herakles* – ca. 416
Trilogie:
Alexandros – niet overgeleverd
Palamedes – niet overgeleverd
Trojaanse vrouwen of *Troiades* – 415 ^{tweede prijs}
Iphigeneia in Tauris – ca. 414
Ion – ca. 413
Helena – 412
Fenicische vrouwen – ca. 410 ^{tweede prijs}
Orestes – 408
Trilogie – postuum opgevoerd; ^{eerste prijs}
Bacchanten – 405
Alkmaion in Korinthe – niet overgeleverd
Iphigeneia in Aulis – 405

Tom Blokdijk (1939) is dramaturg geweest bij Theatergroep Hollandia van Johan Simons en Paul Koek, De Salon van Annemarie Prins en het RO Theater van Franz Marijnen. Verder leidde hij de Acteursopleiding van de Theaterschool Amsterdam van 1974 tot 1981, en was hij eindredacteur, en later redacteur, van het vaktijdschrift Toneel Teatraal. In 2007 verscheen een selectie uit zijn artikelen in *BlokboekBlokschijf, Tom Blokdijk over theater 1970 – nu*. Naast een twintigtal vertalingen maakte hij meer dan veertig bewerkingen voor het toneel.

tomblokdijkrechten@kpnmail.nl